

Luonnonhoito-ohje ampumaradoille

3.6.2026

Ampumaradat ja luonnon monimuotoisuus

Ampumaradat ovat yleensä ihmisen voimakkaasti muokkaamia alueita, joiden ekologinen tila on luonnon- ympäristöön verrattuna heikentynyt. Ne voivat kuitenkin tarjota korvaavia elinympäristöjä paahdealueiden, kotojen ja niittyjen lajistolle, joille soveltuvat ympäristöt ovat muutoin harvinaistuneet. Ampumarataympäristö poikkeaa usein myös muusta lähiympäristöstään, minkä vuoksi se voi tarjota elinympäristön lajeille, joille sitä ei muutoin alueelta löydy. Ampumaradat voivat siten auttaa joidenkin uhanalaisten lajien ja elinympäristöjen turvaamisessa.

Ampumaradoilla kasvillisuutta pidetään matalana ja rata-alueelle aiheutuu kulutusta liikkumisen myötä, joten kasvilajisto on pääasiassa matalakasvuista ja kulutusta kestävä. Ilman näitä toimenpiteitä alue yleensä umpeutuisi nopeasti ja elinympäristö muuttuisi. Vaihtelevat olosuhteet lisäävät erilaisia kasvilajeja ja houkuttelevat erilaista eliöstöä. Tämän vuoksi erilaisten elinympäristöjen luominen samalle alueelle tukee luonnon monimuotoisuutta.

Biodiversiteetti eli luonnon monimuotoisuus tarkoittaa elämän kirjoa maapallolla. Siihen kuuluu:

- elinympäristöjen monimuotoisuus
- lajien monimuotoisuus
- lajien sisäinen geneettinen monimuotoisuus

Miksi luonnon monimuotoisuutta vaalitaan?

Monimuotoinen luonto on itsessään arvokas. Lisäksi se tarjoaa monia ihmisille välttämättömiä asioita, kuten ravintoa, puhdasta vettä ja ilmaston sääntelyä. Monimuotoisuuden turvaaminen on maailmanlaajuinen tavoite.

Luonnon monimuotoisuutta tukevat keinot ovat usein melko pieniä ja yksinkertaisia toimia, joita voidaan toteuttaa ampumaradoilla muutoinkin tehtävien toimenpiteiden yhteydessä.

Tässä ohjeessa tarjotaan keinoja ampumaratojen luonnon monimuotoisuuden tukemiseen ja parantamiseen. Tarkoitus on, että keinot ovat helposti toteutettavia. Kaikissa toimenpiteissä tulee ensisijaisesti pitää mielessä radan turvallisuuden säilyminen sekä etteivät ne haittaa radan käyttöä. Toimenpiteitä voikin kohdistaa alueille, joilla ei ole tarpeen säännöllisesti kulkea.

Toimenpiteet

Ohjeistuksessa on listattu esimerkkejä luonnon monimuotoisuutta toteuttavista toimenpiteistä. Myös muilla keinoilla voidaan saada hyviä tuloksia aikaan.

Haitallisten vieraslajien poisto

Vieraslajit ovat luontaisen elinympäristönsä ulkopuolelle ihmisen myötävaikutuksella levinneitä kasveja, eläimiä tai muita eliölajeja. Haitalliseksi katsotut vieraslajit uhkaavat luonnon monimuotoisuutta ja alueen luontaista ekosysteemiä. Lisää tietoa vieraslajeista ja niiden poistamisen keinoista löytyy esimerkiksi vieraslajit.fi -sivustolta.

Ampumaradoilla yleisimmät haitalliset vieraslajit ovat lupiini ja jättipalsami. Molemmat leviävät siemeninä, joten niiden torjunnassa on tärkeää estää siementen muodostuminen ja leviäminen. Niiden torjuntaa toteutetaan niittämällä kasvusto säännöllisesti 2–4 kertaa kasvukauden aikana ennen siementen muodostumista. Kumpaakin lajia voi myös kitkeä juurineen, mutta lupiinin kohdalla se soveltuu lähinnä pienille esiintymille. Torjuntaa täytyy jatkaa useiden vuosien ajan, koska maassa olevasta siemenvarastosta itää uusia kasveja.

Kuva 1. Lupiini. Kuva: Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0.

Kuva 2. Jättipalsami. Kuva: Terhi Rytteri, SYKE, CC-BY-NC-4.0.

Paahdeympäristöjen lisääminen ja ylläpito

Paahdeympäristöjen lisääminen edistää paahdekasvillisuuden monipuolistumista sekä houkuttelee laajasti paahdeympäristöissä viihtyviä eliöitä. Paahdeympäristöt ovat yleensä etelään-lounaaseen viettäviä melko kuivia rinteitä. Yhtenä paahdeympäristöjen vähene-
misen syynä on niiden umpeenkasvu.

Paahdeympäristöissä viihtyviä lajeja on useissa eliöryhmissä. Etenkin hyönteisten ja putkilokasvien osuus on suuri.

- **Umpeutuneiden alueiden raivaaminen** – Mikäli alueella on paljon umpeenkasvaneita kohtia, voi jonkun alueen raivata puuntaimista ja korkeammasta kasvillisuudesta. Ensimmäisenä vuonna raivausta voi joutua toteuttamaan kahdesti kasvukauden aikana, myöhemmin kerran kasvukaudessa riittää. Raivatut puuntaimet ja kasvillisuus kannattaa kerätä pois, etteivät ne varjosta maanpintaa ja hajotessaan rehevöitä sitä.
- **Varjostavien puiden poistaminen** – Poistamalla yksittäisiä varjostavia puita lisätään valon ja lämmön pääsyä alueelle. Tällä tavalla lisätään alueita, joilla paahdeympäristössä viihtyvät lajit viihtyvät.
- **Paljaiden laikkujen lisääminen** – Paljaat kivennäismaalaidut (kuten moreeni, sora, hiekka) luovat ympäristöön paahteisia ja muita alueita lämpimämpiä saarekkeita. Yksinkertaisimmillaan tällaisen saa luotua tuomalla alueella keon kivennäismaata tai poistamalla kivennäismaata peittävän kasvillisuuden ja orgaanisen kerroksen. Huomioi, että maa on pilaantumaton.

Kuva 3. Ampumaradan paahteinen rinne (sivuvalli), joka voisi hyötyä varjostavien puiden poistosta.

Kasvillisuuden monipuolistaminen

Monipuolinen kasvillisuus itsessään lisää monimuotoisuutta. Lisäksi se lisää seuralaislajien määrää, joita voivat olla esimerkiksi pölyttävät hyönteiset ja uhanalaiset perhoset. Kasvillisuuden monipuolistamisen keinoja ovat esimerkiksi:

- **Eri vuodenaikoihin kukkivien kasvien lisääminen alueelle** – Eri aikoihin kukkivat kasvit tarjoavat ravintoa hyönteisille läpi kasvukauden. Hyödynnä radan ns. reuna-alueet ja huomioi välialueella kasvien kulutuksenkesto. Suosi kotimaisten luonnonkasvien siemeniä. Kaupoissa myydään valmiita siemenseoksia erilaisille kasvupaikoille. Voit myös perustaa niityn.
- **Niittämisen ajoittaminen ja tarpeen arviointi** – Heinikoiden niittäminen kannattaa ajoittaa loppukesään, kun kasvit ovat kukkineet. Nurmikentän pitäminen jatkuvasti hyvin lyhyenä estää käytännössä kasvien kukinnan. Esimerkiksi valkoapila, maahumala ja voikukka kukkivat myös silloin tällöin leikattuna ja kestävät säännöllistä leikkaamista. Niiton jälkeinen kasvosien kerääminen poistaa alueelta ravinteita, mikä edesauttaa paahde- ja ketolajien menestymistä, jos alue on niille turhan rehevä. Tee niitto harkinnanvaraisesti; aina niittämiselle ei ole tarvetta.
- **Harkintaa pusikoiden raivaamiseen** – Esimerkiksi pajukot ovat hyödyllisiä pölyttäjähönteisten kannalta ja ryhmä pieniä kuusia tarjoaa hyvän suojavaikan monille eläimille. Vaikka pusikot voivat olla omaan silmään rumia, kannattaa niiden säilyttämistä erityisesti radan reuna-alueilla harkita.

Kuva 4. Ruma ryteikkö vai sittenkin monimuotoisuuden tukemisen keino?

Puustoon kohdistuvat toimenpiteet

Eri kasvun vaiheissa olevat puut ja lahopuu toimivat tärkeänä elinympäristöjä monipuolistavana tekijänä. Itse ampumaradat ovat harvoin metsäympäristönä merkittäviä, mutta mikäli ratatoimijan hallussa on ampumarata-alueen ympäristössä puustoa, puuston kannattaa antaa kasvaa. Metsäluonnon monimuotoisuus lisääntyy puuston järeytyessä.

- **Lahopuun lisääminen** – Lahopuu toimii elinympäristönä monille uhanalaisille lajeille ja piilopaikkana monille eläimille. Lahopuuta voi lisätä esimerkiksi jättämällä kuolleet ja kaadetut puut paikoilleen tai lähistölle, kokoamalla alueelle pienen kasan puuta tai kaulaamalla puita. Kaulaaminen tapahtuu poistamalla kuori rungon ympäriltä noin 10–30 senttimetrin levyiseltä alueelta.
- **Vanhojen puiden säästäminen** – Vanhat puut tarjoavat elinympäristöjä monille eliöille kuten kääville hyönteisille ja linnuille. Radan ympäristössä olevat vanhemmat puut onkin hyvä jättää mahdollisuuksien mukaan kasvamaan.

Kuvat 5 ja 6. Lahopuu eri muodoissaan tarjoaa hyvän elinympäristön ja piilopaikan.

Muut toimet

Tässä listatut muut toimenpiteet ovat esimerkkejä merkitykseltään edellä mainittuja vähäisemmistä toimista. Nämä toimivat kuitenkin mukavana ja helppona lisänä monimuotoisuuden tukemiseksi.

- Linnunpöntöt
- Hyönteishotellit

*Innostuitko toteuttamaan jonkun op-
paassa mainitun toimenpiteen? Tai keksitkö jonkun muun? Ilmianna tekosi
syyskuun loppuun mennessä osoitteessa
www.ampumaurheiluliitto.fi/seuroille/ymparisto-ja-ampumaradat/ilmoita-luonnonhoitotekosi
Seurasi voi voittaa Ympäristöpalkinnon!*